

STANJE, PROBLEMI I DALJNJA POLITIKA DRŽAVNIH JAMSTAVA

1. STANJE

Stjecanjem ocjene investicijskog kreditnog rejtinga početkom 1997. godine, Republika Hrvatska ostvarila je široku mogućnost pristupa svjetskim tržištima kapitala. Time se otvorila mogućnost izdavanja financijskih jamstava u svrhu potpore gospodarskim subjektima koji samostalno nisu u mogućnosti pristupiti financijskim tržištima. Sljedeća tablica prikazuje iznos odobrenih financijskih jamstava Republike Hrvatske u razdoblju 1996. – 30.09.2002.:

(u mln. kuna)

Godina	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	30.09.2002.
Iznos jamstava	229,1	1.418,8	3.603,4	5.141,9	5.837,8	5.951,9	5.284,4

(u mln. kuna)

Ukupno izdana jamstva u periodu od 1996. – 30.09.2002. godine	27.467,3
---	----------

Općenito se može reći da su u razdoblju 1996. do 1999. godine pretežito odobravana jamstva za pokriće višegodišnjih gubitaka naročito u sektoru turizma i poljoprivrede. U ukupno odobrenom iznosu financijskih jamstava 2000. godine, iznos od 4.828,3 mln. kuna odnosi se na jamstva izdana DAB-u za isplatu osigurane štednje kod banaka u stečaju (2.505,3 mln. kuna), HZZO-u za isplatu višegodišnjih dugovanja (1.692,0 mln. kuna) i HBOR-u za reprogramiranje i poticanje programa potpore turističkom gospodarstvu (631,8 mln. kuna). U 2001. godini u iznosu odobrenih jamstava za kapitalna ulaganja u prometnoj infrastrukturi odobreno je 3.772,1 mln. kuna od čega je Hrvatskom fondu za privatizaciju odobreno 1.431,8 mln. kuna za financiranje programa restrukturiranja HŽ-a i HEP-a (723,00 mln. kuna) te restrukturiranja i financijskog jačanja Hrvatske poštanske banke d.d. (708,8 mln. kuna).

U proteklom periodu, a naročito tijekom 2002. godine istekao je rok valjanosti znatnog broja jamstava ili su obveze preuzete u javni dug Republike Hrvatske Odlukama Vlade o provođenju pojedinih programa iz sektora poljoprivrede (financijska konsolidacija društava agroindustrije) i prometa (preuzimanjem obveza Hrvatske uprave za ceste sukladno čl. 32. izmjena i dopuna Zakona o javnim cestama - Narodne novine, broj 27/01 od 30.03.2001.; zatvaranje financijske konstrukcije za dovršetak izgradnje autoceste Rijeka – Zagreb; provedba prijedloga mjera za restrukturiranje i modernizaciju Hrvatskih željeznica) – tablica preuzetih obveza u privitku.

Stanje aktivnih financijskih jamstava na dan 30.09.2002. godine iznosi od 21.147,5 mln. kuna.

2. IZDANA I PLANIRANA JAMSTVA U 2002. GODINI

Prvenstveno zbog intenzivnog programa investicija u prometnoj infrastrukturi očekujemo znatan iznos izdanih jamstava u 2002. godini. Do 30.09.2002. godine izdano je financijskih jamstava u iznosu 5.284,4 mln. kuna.

Za kapitalna ulaganja u prometnoj infrastrukturi odobreno je 3.360,4 mln. kuna:

- financiranje programa restrukturiranja i modernizaciju HŽ-a u iznosu od 808,0 mln. kuna; provedbu Programa građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2001. – 2004. godine (dionica Bosiljevo - Sveti Rok - Split) u iznosu od 2.364,2 mln. kuna
- premošćivanje aktualnih teškoća u poslovanju društva uslijed krize svjetskog pomorskog tržišta u iznosu od 187,4 mln. kuna.

U sektoru poljoprivrede odobreno je 263,2 mln. kuna:

- realizacija programa financijske konsolidacije i restrukturiranja PIK-a, Vrbovec u iznosu od 221,4 mln. kuna
- proizvodnja sušenja povrća i voća Sušionica, Vrpolje u iznosu od 41,8 mln. kuna

Za Program organizirane obnove odobreno je 635,0 mln. kuna te rješavanje problematike zdravstvenog sustava HZZO 820,0 mln. kuna.

Za daljnju realizaciju Programa financiranja plana građenja autocesta za razdoblje 2001. – 2004. godine i do 2005. godine u tijeku 2002. i 2003. godine planira se iznos od € 990,0 mln.

Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 11. listopada 2001. godine donijela je Odluku o davanju državnog jamstva za reprogram kredita za koja su ranije izdana državna jamstva u korist Hrvatske banke za obnovu i razvitak i poslovnih banaka, a po zaduženju hotelsko-turističkih društava s učešćem državnog portfelja u temeljnom kapitalu iznad 25% vrijednosti temeljnog kapitala.

Temeljem ovlaštenja iz citirane Odluke, Ministarstvo financija i Ministarstvo turizma dogovorili su s Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak i poslovnim bankama povoljnije uvjete reprograma kredita, sa ciljem stabilizacije poslovanja i boljeg servisiranja obveza od strane korisnika kredita, te izbjegavanja opterećenja državnog proračuna.

Sukladno navedenoj Odluci, kao i posebnim Odlukama Vlade Republike Hrvatske kojima je odobreno reprogramiranje kredita osiguranih državnim jamstvom, a temeljem zahtjeva korisnika kredita, do danas je Ministarstvo financija izdalo 48 državnih jamstava u ukupnom iznosu od 951.838.777 kn (za korisnike kredita hotelsko-turistička društva i Javnu ustanovu Nacionalni park Plitvička jezera), dok je još u tijeku postupak izdavanja jamstava u iznosu od oko 230 mln. kuna. (privitak tablica)

3. PROBLEMI

U razdoblju do kraja 1999. godine znatan broj financijskih jamstava odobren je u pokušaju financijske konsolidacije brojnih društava, za pokriće višegodišnjih kumuliranih gubitaka, a ne za razrađeni investicijski projekt koji bi trebao omogućiti urednu otplatu predmetnog zaduženja. To je rezultiralo znatnim iznosom protestiranih jamstava i nužnošću plaćanja iz sredstava proračuna. Pregled plaćanja na ime protestiranih jamstava u razdoblju 1998. – 30.09.2002. godine prikazan je u sljedećoj tablici:

(u mln. kuna)

Godina	1998.	1999.	2000.	2001.	30.09.2002.	Ukupno
Plaćeno iz DP	208,1	1.418,1*	794,3	653,5	524,7	3.598,6

*** od toga iznos 881,5 mln. kuna odnosi se na raskinut ugovor s Astaldijem**

Za izvršena plaćanja Ministarstvo financija pokušalo je ishoditi povrat sredstava od originalnih dužnika. Tijekom 2002. godine na ime regresne naplate po protestiranim jamstvima u Državni proračun doznačeno je 79,3 mln. kuna.

U velikom broju slučajeva regresna naplata pokazala se neuspješnom. Osnovni instrumenti osiguranja plaćanja (blokada žiro-računa, mjenice, zadužnice) pokazuju se neučinkovitim. Založna prava pak na nekretnine uglavnom su nižeg reda, i kao takva također neučinkovita u pokušaju regresne naplate. Za društva nad kojima je pokrenut stečaj, praksa pokazuje da se eventualno uspijeva naplatiti samo zanemarivi dio ukupnog potraživanja po protestiranom jamstvu. Usvajanjem Zakona o naplati dospjelih a nenaplaćenih poreza, carina, doprinosa i državnih jamstava ostvarena je dodatna mogućnost u postupku regresne naplate po protestiranim jamstvima.

ZAKLJUČAK

U odnosu na 1999. godinu u protekle dvije godine smanjen je broj novo izdanih jamstava, ali je porasla njihova vrijednost (DAB, kapitalna ulaganja u prometnu infrastrukturu, HZZO, HBOR, financiranje Programa restrukturiranja HŽ-a i HEP-a te restrukturiranja i financijskog jačanja Hrvatske poštanske banke).

Razina jamstava je vrlo visoka i u navedenom razdoblju ograničavat će se izdavanje jamstava i inozemnih i onih domaćih samo na prijeko potrebna u skladu s kriterijima koje će utvrditi Vlada Republike Hrvatske, a potvrditi Hrvatski sabor.

Privitci:

- 1. Pregled aktivnih financijskih jamstava
od 1996. do 30.09.2002.**
- 2. Pregled plaćanja po jamstvima
od 1998. do 30.09.2002.**